

20.2.2015

Ympäristöministeriölle

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n muuttamisesta

Ympäristöministeriö pyytää Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry:ltä (YSV) lausuntoa ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n muuttamisesta. Ehdotetulla muutoksella jatkettaisiin asetuksen 10 §:ssä säädettyä siirtymäaikaa ennen vuotta 2004 rakennetuille kiinteistöille kahdella vuodella eli maaliskuuhun 2018 asti. Lausuntoa pyydetään viimeistään 20.2.2015.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry ei kannata ehdotettua siirtymäajan pidentämistä.

Suomen ympäristökeskuksen selvitysten perusteella haja-asutuksen jätevedet ovat vesistöjen toiseksi suurin fosforikuormittaja. Käymäläjätevesi on hyvin ravinne- ja bakteeripitoista. Päästöihin on mahdollista vaikuttaa lainsäädännöllä, kuten aiemmin on vaikutettu teollisuuden ja yhdyskuntajätevesien fosforipäästöihin. Rehevöityminen on hidaskäymäläjätevesi on hyvin ravinne- ja bakteeripitoista. Lisäksi haja-asutuksen jätevedet aiheuttavat pilaantumisen kiinteistökohtaisen talousveden hankinnalle. Erityisesti herkillä alueilla (järvi-seudut, pohjavesialueet) tulisi edistää mahdollisimman nopeaa asetuksen voimaansaantoa, ei siirtää tavoiteaikatauluja. Ympäristöministeriön 20.1.2015 asetuksen muutosehdotuksen yhteydessä laatiman muistioloannon kohta 4.2 käsittelee siirtymäajan lykkäämisen ympäristöhaittoja.

Asian valmistelussa ja tiedottamisessa on huomioitava, että noin vuoteen 1990 saakka oli voimassa terveydenhoitolain säännös, jonka mukaan vesikäymälän rakentaminen oli luvanvaraista. Vesikäymäläluvuissa määriteltiin, miten kussakin tapauksessa käymäläjätevedet tuli käsitellä. Paljon vesikäymälöitä on kuitenkin rakennettu ilman tätä lupaa, joten ne ovat olleet laittomassa tilassa ympäristönsuojelulain näkökulmasta jo pitkään. Ympäristöministeriön muistioloannoksesta tämä hyvin keskeinen säädos on unohtunut.

Muistioloannoksessa perustellaan siirtymäajan jatkamista, samoin kuin edelliselläkin siirtymäajan pidentämiskerralla vuonna 2011, lupa- ja rakentamisruuhkan välttämiseksi. Muistioloannon mukaan vaatimusten täyttäminen kaikilla kiinteistöillä nyt jäljellä olevan siirtymäajan kuluessa ei ole todennäköistä.

Alkuperäisen hajajätevesiasetuksen pitkä 10 vuoden siirtymäaika ja sen edelleen pidentäminen kahdella vuodella vuonna 2011 on heikentänyt kiinteistöjen sitoutumista velvoitteisiin. Järjestelmien hitaasti alkanut korjaaminen lähes pysähtyi vuoden 2011 säädösmuutosten jälkeen. Hyvissä ajoin velvoitteensa hoitaneet kiinteistönomistajat ovat kokeneet saaneensa epätasapuolista kohtelua, muista tehtävistä jätevesisuunnitteluun ja -urakointiin siirtyneitä henkilöitä on jäänyt vaille työtä ja vesienhoidon tavoitteiden saavuttaminen on hidastunut.

YSV muistuttaa, että ympäristönsuojelun lainsäädännölle ja sen valvonnalle on tyypillistä, että vaatimukset kiristyvät ensin ja valvontaa tehdään jälkivalvontana tapauskohtaisesti. Valvonta toteutetaan riskiperusteisesti priorisoiden. Valvonta on tyypillisesti neuvovaa ja ohjaavaa, jossa ensin keskustellaan, tiedotetaan muuttuneista säädöksistä ja annetaan mahdollisuus korjata mahdolliset puutteet oma-aloitteisesti. Määräyksiä annetaan, jos tilanne ei neuvottelun kautta etene. Tällaisen valvontakulttuurin näkökulmasta siirtymäajan siirtäminen on tarpeetonta.

YSV:n näkemyksen mukaan suurin syy siihen, ettei toimenpidelupia ole haettu ja järjestelmiä tehostettu toivotulla tavalla, on se, että niin suuren osan voimassaoloajastaan jätevesiasetus on ollut epävarmuuden

tilassa, kun on huhuttu sen kumoamista tai merkittävää muuttamista. YSV:n näkemyksen mukaan kunnissa on jo tähänastisten kokemusten perusteella hyvät valmiudet käsitellä vireille tulevat jätevesijärjestelmien muutoshakemukset. Rakentamistekniikkaa on testattu riittävästi ja yhä median ihannoimasta panospuhdistamopakosta on päästy eroon. Näin ollen rakentamis- ja luparuuhka tai toteutuskeinojen puutteellisuus eivät ole enää relevantti siirtymäajan lykkäämisperuste.

Ruuhka on edessä kuntien rakennusvalvonnoissa ja ympäristöhallinnossa joka tapauksessa sitten, kun siirtymäaika todella päättyy. YSV on huolissaan siitä, että ympäristönsuojelun virkojen karsimispainetta lisäävät keventyvien lupamenettelyjen ohella asetusten viivyttämiset. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo joka tapauksessa ympäristönsuojelulain yleisiä säännöksiä, mm. pohjaveden pilaamiskiellon ja ympäristön pilaantumisen vaaran seurauksia neuvonnan ja hallintopakon keinoin. Näin ollen jälkivalvontapaine ei asetuksen voimaantuloa lykkäämällä todellisuudessa vähene.

Asetuksen muutosten sijasta ympäristöministeriön tulisi keskittää resurssejaan jätevesineuvonnan ohjaamiseen ja rahoitukseen. Asetuksen voimaantulon uusi siirtäminen heikentää asian uskottavuutta entisestään ja aiheuttaa lisää välinpitämättömyyttä vesiensuojeluun. Asetuksen voimaantulon siirtämisen sijaan olisi riittänyt tulkintaohjeiden antaminen. Nyt jätevesineuvojille annetut ohjeet ovat varsin tiukat ja he antavat kiinteistöjen omistajille ohjeeksi uusia jätevesijärjestelmä, jos esim. maaperäimeytyksen tuuletusputket puuttuvat eikä järjestelmästä ole tarkkaa tietoa. Sen sijaan voitaisiin tarkastella uusimistarvetta sen mukaan, voiko kyseisessä paikassa aiheutua jätevesistä haitallisia päästöjä pinta- ja pohjavesiin.

YSV ry:n kanta on, että siirtymäaikaa tai asetuksen sisältöä ei tulisi enää tässä vaiheessa muuttaa, vaan asetusta tulisi ensisijaisesti saattaa voimaan nykyisen siirtymäajan mukaisesti. YSV ry toivoo, että ympäristöministeriö laatisi tarkentavia ohjeita jätevesijärjestelmän toimivuuden tulkintaan.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:n puolesta,

Katariina Serenius
puheenjohtaja

Markus Eskelinen
sihteeri

Tiedoksi: Suomen Kuntaliitto

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry (lyhenne YSV, perustettu v. 1981) toimii ympäristönsuojelussa eri hallinnonaloilla työskentelevien henkilöiden yhdyssiteenä. Järjestämme kokous-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä kursseja. Tavoitteenamme on edistää ympäristönsuojelualalla toimivien ammatillista osaamista sekä tehdä ympäristönsuojelualaa tunnetuksi. Yhdistyksessämme on jäseniä noin 220.